

Warszawa, 18 kwietnia 2020 r.

/2020/MPL-3

**Szanowny Pan
Łukasz Szumowski
Minister Zdrowia**

Szanowny Panie Ministrze,

poniżej przesyłam uwagi Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka do projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii.

Na wstępie HFPC pragnie podziękować za zmianę standardu procedowania tekstów rozporządzeń Rady Ministrów odnoszących się do epidemii COVID-19 i rozpoczęcie procesu konsultowania ich projektów. Niewątpliwie sytuacja ogłaszania określonych ograniczeń na konferencjach prasowych, uwzględniania ich w całości lub w części w tekście aktu prawnego, a następnie wyjaśniania powstałych wątpliwości za pomocą innych konferencji prasowych (ew. dzięki zakładce Q&A na stronie internetowej Rady Ministrów) nie sprzyjała osiągnięciu przez prawodawcę zakładanych celów. W szczególności osłabiała społeczny szacunek dla wprowadzanych i niekiedy koniecznych ograniczeń.

HFPC głęboko liczy przy tym, że Rada Ministrów będzie w stanie publikować projekty rozporządzeń dostatecznie wcześniej, zapewniając co najmniej 24 godziny na ich konsultacje przez przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego. Sytuacja, w której projekt rozporządzenia publikowany jest w nocy, bez wcześniejszych zapowiedzi, a termin do wzięcia udziału w konsultacjach upływa w środku dnia zwyczajowo wolnego od pracy, nie pozwala na zajęcie stanowiska wszystkim zainteresowanym podmiotom.

HFPC zdaje sobie sprawę z powagi zagrożenia epidemicznego i konieczności związanej z tym ingerencji w niektóre prawa i wolności człowieka. Niemniej do ingerencji takiej zawsze powinno dochodzić w sposób przemyślany, z zachowaniem konstytucyjnej zasady proporcjonalności, jedynie wtedy gdy jest to konieczne w demokratycznym państwie prawnym dla ochrony zdrowia lub życia jednostek.

Szczególne wątpliwości HFPC budzi kontynuacja w przedmiotowym rozporządzeniu zakazu odbywania zgromadzeń (§ 13 Projektu). W ocenie Fundacji, obecne przepisy ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi nie pozwalają na odgórne zakazywanie zgromadzeń opisanych w ustawie Prawo o zgromadzeniach. Wskazany w ustawie o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych zakaz organizowania widowisk i innych zgromadzeń ludności dotyczy, zdaniem HFPC, wydarzeń o charakterze komercyjnym, a nie tych, które są emanacją podstawowego politycznego prawa jednostki. Co więcej, HFPC pragnie zauważyć, że Konstytucja

Rzeczpospolitej Polskiej nie pozwala na generalne ograniczenie wolności zgromadzeń nawet w wypadku ogłoszenia stanu klęski żywiołowej (art. 233 § 3 Konstytucji RP *a contrario*).

Dodatkowo wskazać należy, że cel omawianej regulacji może być osiągnięty za pomocą innych, mniej dolegliwych środków. Przede wszystkim organy jednostek samorządu terytorialnego dysponują kompetencją do tego, aby zakazać konkretnego zgromadzenia ze względu na zagrożenie dla życia i zdrowia ludności. Docelowo sytuacja ta pozwala więc proporcjonalnie ocenić charakter zgromadzenia, określić wynikające z niego ryzyka zdrowotne i podjąć decyzję uwzględniającą interes społeczny widziany z różnych perspektyw.

Działania rządzącej większości parlamentarnej w chwili obecnej nie respektują elementarnych wymogów kultury politycznej. Wykorzystuje ona obecne zagrożenie epidemiczne do procedowania rozwiązań o bardzo kontrowersyjnym charakterze, uderzającym w podstawowe prawa jednostki. Wszystkie osoby, których zmiany te dotyczą muszą mieć możliwość legalnego demonstrowania przeciw nim.

Obecnie wolność zgromadzeń traktowana jest znacznie bardziej restrykcyjnie niż inne konstytucyjne wolności, które również doznają ograniczeń, w szczególności wolność wyznania. Mimo podobnego charakteru zagrożeń, prawodawca w obecnym stanie prawnym nie zakazuje sprawowania kultu religijnego, a jedynie ogranicza taką możliwość. Decyzja w tym przedmiocie została utrzymana w tekście przedmiotowego projektu (§ 7 ust. 1 pkt 3). Zmianie uległ jednak charakter ograniczeń.

Dotychczas w obrzędach kultu religijnego mogło wziąć udział 5 osób, nie włączając osoby sprawującej obrządek religijny. Przedmiotowy projekt poluźnia tę zasadę i przewiduje, że możliwe będzie sprawowanie kultu religijnego przy założeniu obecności 1 osoby na 15 m² powierzchni obiektu przeznaczonego do sprawowania kultu religijnego. Jeszcze dalszy standard ustanawia zaś w przypadku organizowania pogrzebów, pozwalając na jednorazową obecność w jego trakcie do 50 osób.

HFPC pragnie przypomnieć, że Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej nie różnicuje praw i wolności człowieka na ważne i mniej ważne. W żadnym miejscu nie przesądza, że wolność wyznania powinna być chroniona silniej niż inne prawa człowieka. Z tego powodu HFPC apeluje o równe traktowanie tych wolności przy wprowadzaniu stosownych ograniczeń.

HFPC uważa, że wolność zgromadzeń może być realizowana w sposób bezpieczny, z zachowaniem społecznego dystansu, poszanowaniem odległości od drugiej osoby, a także z zastosowaniem masek i rękawiczek jednorazowych.

Z wyrazami szacunku

Danuta Przywara
Prezes Zarządu